

Ляшенко О. І. Повна загальна середня освіта. *Енциклопедія освіти*. / Нац.акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]: 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. С. 768–769.

ПОВНА ЗАГАЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА – складник національної системи освіти, що є основною ланкою безперервної освіти та має в основному загальноосвітнє спрямування змісту освіти. Метою П.з.с.о. є розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності.

П.з.с.о. має три рівні: початкова освіта (1-й рівень Національної рамки кваліфікацій) тривалістю чотири роки; базова середня освіта (2-й рівень Національної рамки кваліфікацій) тривалістю п'ять років; профільна середня освіта (3-й рівень Національної рамки кваліфікацій) тривалістю три роки (з 2027 р.; нині два роки). Загальна тривалість П.з.с.о. 12 років (запроваджується з 2027 р.; нині 11 років).

Згідно з Конституцією України П.з.с.о. є обов'язковою. Вона може здобуватися як в інституційних формах (у закладах освіти та в інших юридичних осіб, що мають відповідну ліцензію), так і в індивідуальних формах (сімейна освіта, індивідуальне навчання, екстернат). Громадянам України незалежно від раси, кольору шкіри, особливостей інтелектуального, соціального і фізичного розвитку, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, стану здоров'я, особливих освітніх потреб, місця проживання, складних життєвих умов, мовних або інших ознак забезпечується доступність і безоплатність здобуття П.з.с.о. у державних і комунальних закладах освіти. Територіальну доступність П.з.с.о. забезпечують органи місцевого самоврядування шляхом створення та утримання мережі закладів загальної середньої освіти різних типів.

Зміст П.з.с.о. у формі вимог до обов'язкових результатів навчання і компетентностей здобувачів освіти визначають Державні стандарти відповідного рівня освіти, які конкретизуються освітніми програмами закладу освіти і навчальними програмами з предметів і курсів, що його репрезентують. Додержання вимог Державних стандартів П.з.с.о. є обов'язковим для всіх закладів загальної середньої освіти, незалежно від їх підпорядкування і форм власності. Держава зобов'язана забезпечити здобуття П.з.с.о. на рівні державних стандартів необхідним обладнанням, підручниками та іншими ресурсами, що впливають на якість освіти.

Освітній процес із здобуття П.з.с.о. здійснюється відповідно до освітніх програм закладу освіти, які розробляються ним самим і схвалюються педагогічною радою. Центральний орган виконавчої влади розробляє і затверджує типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти, якими вони можуть керуватися у створенні власних освітніх програм без окремого їх затвердження центральним органом забезпечення якості освіти.

На рівні початкової і базової середньої освіти освітній процес може організовуватися за циклами (наприклад, 1-2 і 3-4 класи в початковій школі або 5-6 і 7-9 класи в гімназіях) з урахуванням вікових особливостей фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дитини. Для осіб із особливими освітніми потребами в освітніх програмах може бути передбачений корекційно-розвивальний складник.

Результати навчання здобувачів освіти на кожному рівні П.з.с.о. оцінюються шляхом державної підсумкової атестації. На рівні початкової освіти вона здійснюється лише з метою моніторингу якості освіти. Порядок, форми проведення і перелік навчальних предметів, з яких проводиться державна підсумкова атестація, визначає центральний орган виконавчої влади в сфері освіти і науки.

Здобуття П.з.с.о. на кожному її рівні засвідчується документом про освіту відповідного зразка: свідоцтвом про досягнення здобувача початкової освіти, свідоцтвом про здобуття базової середньої освіти, атестатом про здобуття П.з.с.о.

Суспільні відносини, що виникають у процесі забезпечення прав людини у здобутті П.з.с.о., урегульовані Законами України «Про освіту» і «Про загальну середню освіту».

Лит.: 1. Про загальну середню освіту: Закон України від 13 травня 1999 № 651. *Офіційний вісник України*. 1999. № 23, стор. 4, стаття 1033; 2. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145. *Офіційний вісник України*. 2017. № 78, стор. 7, стаття 2392.

О.І. Ляшенко